

2022

JAARVERSLAG

PARNASSIA ADDICTION RESEARCH CENTRE

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
HET PARC IN HET KORT	3
SAMENWERKING	4
KENNIS DELEN	5
BEGELEIDING MEDEWERKERS/STUDENTEN	5
ONDERWIJS	6
PRESENTATIES	7
ZITTING IN PROJECTGROEPEN	10
ONDERZOEKSPROJECTEN	11
JEUGD	11
VOLWASSENEN	13
PROJECTEN UITGELICHT	14
MDR ALCOHOL	14
REDUCE-STUDIE	15
RECAB-STUDIE	16
PACT-STUDIE	17
YIT	18
ONDERZOEKSVORSTEL: ESKETAMINE BIJ	
BEHANDELING STOORNIS IN ALCOHOLGEBRUIK	19
PUBLICATIES	21
ARTIKELEN	21
BOEKEN/ HOOFDSTUKKEN, RICHTLIJNEN, REVIEW	23
SOCIAL MEDIA EN CONTACT	24

VOORWOORD

In 2022 bestond het Parnassia Addiction Research Centre (PARC) 25 jaar – een zilveren jubileum! In die kwart eeuw hebben wij – voorzichtig geschat – 180+ wetenschappelijke artikelen gepubliceerd, 200+ congresspresentaties verzorgd, 16+ hoofdstukken in boeken geschreven en vier richtlijnen over verslaving opgesteld. Vanzelfsprekend hebben wij op de Zoutkeetsingel in Den Haag de slingers opgehangen en in klein comité een feestje gevierd.

25
YEARS

En er was nóg een reden om de slingers op te hangen in 2022. Het was ook het jaar waarin wij erin slaagden om twee aanzienlijke ZonMw-onderzoekssubsidies te werven, met een totaalwaarde inclusief cofinanciering van bijna twee miljoen euro. Het verkrijgen van externe subsidies is voor het PARC belangrijk om zo min mogelijk aanspraak te maken op zorggerelateerd geld, maar ook als 'kwaliteitsstempel': wij geven er immers blijk van met de beste onderzoeksgroepen in Nederland te kunnen concurreren.

VOORWOORD

Met de geworven subsidies zijn wij inmiddels begonnen aan de voorbereidingen van de twee gehonoreerde onderzoeken: (1) De Reduce-studie, een trial naar de effectiviteit van langwerkende dexamfetamine bij patiënten met een gecombineerde opiaat- en cocaïneverslaving in methadon-onderhoudsbehandeling en (2) De Recab-studie, een trial naar de (kosten)effectiviteit van contingency management als 'stand-alone' behandeling, vergeleken met cognitieve gedragstherapie, bij jongeren met een primaire cannabisverslaving in de jeugdverslavingszorg. Naast ZonMw ontvingen wij voor dit laatste onderzoek ook zeer welkome aanvullende subsidies van het kennisnetwerk Verslavingskunde Nederland en van de Stichting tot Steun VCVGZ.

De in 2022 en al eerder lopende onderzoeken werden in het afgelopen jaar alle voortvarend uitgevoerd, met mooie publicaties in wetenschappelijke tijdschriften van alle PARC-onderzoekers. Ook waren wij verheugd over het verschijnen van het nieuwe Handboek Kinder- en Jeugdpsychiatrie, waarvoor wij vanuit het PARC een hoofdstuk over middelgerelateerde stoornissen bij jongeren verzorgden, en over de totstandkoming van de Multidisciplinaire richtlijn Stoornissen in het gebruik van alcohol, die zich momenteel in de autorisatiefase bevindt en waarvoor het PARC alle literatuuronderzoeken heeft uitgevoerd en beschreven.

Rest mij om alle collega's van het PARC te bedanken voor hun grote inzet, fijne samenwerking en goede werk: Peter Blanken en Renske Spijkerman (senior onderzoekers), Evelien van der Schee en Heval Özgen (postdoc onderzoekers), Patty van Benthem en Christina Moska (promovendi), Demelza Bomers (junior onderzoeker), Renske Rigter, Khedy Gorissen en Ilse Haarman (onderzoeksassistenten), Levien Dekker en Kiki Kervezee (onderzoeksassistenten), Monique van Rooij (secretaresse) en alle stagiaires/studenten die met enorme volharding en enthousiasme metingen bij de deelnemers aan het Youth in Transition onderzoek afnamen. Van deze collega's verlieten Evelien, Renske Rigter en Monique ons team in 2022 om elders nieuwe uitdagingen aan te gaan.

Vincent Hendriks

Hoofd verslavingsonderzoek PARC

Hoogleraar verslaving en psychiatrische comorbiditeit LUMC Curium

HET PARC IN HET KORT

Het Parnassia Addiction Research Centre (PARC) is het onderzoeksinstituut van de Parnassia Groep dat al 25 jaar wetenschappelijk onderzoek verricht naar verslaving en daaraan verbonden individuele, sociale en maatschappelijke problemen.

Onze missie

Op grond van inzichten uit onderzoek willen wij het zorgbeleid mede richting geven en de effectiviteit en doelmatigheid van de zorg aan mensen met een verslaving verbeteren. Dat doen wij door wetenschappelijk onderzoek uit te voeren en door nationale en internationale kennis te verzamelen en over te dragen.

Onze thema's

- verslaving
- individuele, sociale en maatschappelijke problemen bij verslaving
- farmacologische en psychosociale behandelingen
- vroegsignalering en vroeginterventies
- jongeren met verslaving
- herstelondersteunende zorg
- psychiatrische comorbiditeit
- ontwikkelen van meer gerichte, gepersonaliseerde interventies
- maatschappelijke integratie
- chroniciteit van verslaving

SAMENWERKING

In 2022 heeft het PARC samengewerkt met universiteiten, onderzoeks- en kenniscentra, instellingen voor verslavingszorg en instellingen in de ggz en kinder- en jeugdpsychiatrie. Hieronder een greep uit de samenwerkingspartners:

INSTELLINGEN JEUGDVERSLAVINGSZORG

INSTELLINGEN KINDER- EN JEUGDPSYCHIATRIE

UNIVERSITEITEN

(INTER)NATIONALE ONDERZOEKS- EN KENNISCENTRA

KENNIS DELEN

BEGELEIDING MEDEWERKERS EN STUDENTEN

Kennis delen is één van de belangrijkste taken van het PARC zowel binnen als buiten de Parnassia Groep (PG). Binnen de PG heeft het PARC presentaties verzorgd in teams, op congressen, symposia en tijdens studiemiddagen. In academische opleidingen wordt van oudsher weinig onderwijs gegeven over middelengebruik en verslaving. Het PARC heeft daarom veel onderwijsactiviteiten over dit thema verzorgd. Daarnaast heeft het PARC stagiaires en medewerkers begeleid bij het wetenschappelijke deel van hun opleiding:

KENNIS DELEN

ONDERWIJS

Onderwijs verzorgd binnen de Parnassia Groep:

- Van Benthem, P. Studiemiddag Cliëntenparticipatie, Specialismegroep Kind & Jeugd, regio Midden-Nederland. Utrecht, 7 maart 2022.
- Van Benthem, P. De Kracht van de Klik: de behandelrelatie in de behandeling van jongeren. Presentatie: Wetenschappelijk Middagprogramma Noord-Holland. Amsterdam, 7 juli 2022.am.

Onderwijs verzorgd buiten de Parnassia Groep:

- Spijkerman R & Post M: College Middelenmisbruik bij jongeren. Erasmus MC, online: 3 februari 2022.
- Hendriks V & Moska C: College 'Moeilijke adolescenten': de epidemiologie, etiologie en behandeling van verslaving bij jongeren. Leiden: 28 februari 2022.
- Hendriks V: College Verslaving: epidemiologie, verklaringsmodellen en behandeling. Leiden: 30 juni 2022.
- Hendriks V: College Addiction: Epidemiology, etiology, prevention and treatment. Oegstgeest: 8 september 2022.
- Moska C & Hendriks V: College The Youth in Transition study. Den Haag: 10 oktober 2022.
- Hendriks V: College Verslaving en psychiatrische comorbiditeit. Den Haag: 12 oktober 2022.
- Blanken P: Randomised controlled trials in the addiction field: Focus on treatment-refractory heroin addicts. Clinical Research and Practice in Child Psychiatry – Substance use disorders. Den Haag; 11 October 2022.
- Spijkerman R: College New developments in the treatment of youth with a substance use disorder. Den Haag: 13 oktober 2022.
- Van Benthem P & Struijk M: Scholing Professionals van Team 050 'Werken vanuit de relatie'. Groningen: 24 november 2022.

KENNIS DELEN

PRESENTATIES

Presentaties op interne beleidsdagen, symposia etc.:

- Spijkerman R: Wetenschappelijk onderzoek PG jeugdverslavingszorg, Brijder Jeugd Zuid Holland, online: 26 april 2022.
- Spijkerman R: Presentatie Wetenschappelijk onderzoek PG jeugdverslavingszorg. Leiden: 18 oktober 2022.
- Spijkerman R: Wetenschappelijk onderzoek PG jeugdverslavingszorg. Brijder Jeugd Noord-Holland, online: 23 juni 2022.

KENNIS DELEN

PRESENTATIES

Presentaties op externe congressen, symposia etc.

Nationaal

- Hendriks V & Moska C: Verslaving, leefstijl en andere kwesties. Lezing voor de extra-curriculaire SELF-cursus Students Experienced in Lifestyle and Food. Leiden: 2 maart 2022.
- Blanken P: Ecstasy en de Nationale Drug Monitor. Trimbos instituut: 46ste vergadering van de Wetenschappelijke Raad van de Nationale Drug Monitor; 22 maart 2022.
- Hendriks V & Moska C: The course of addiction and comorbid mental health problems in youth entering addiction treatment: the Youth in Transition Study. Lezing gehouden voor het 19th International Congress of the European Society for Child and Adolescent Psychiatry (ESCAP). Maastricht: 21 juni 2022.
- Hendriks V & Moska C: Op het snijvlak van verslaving en andere psychische stoornissen bij jongeren. Lezing gehouden op de Bijscholingsdag Orthopsychiatrie. Nieuwerkerk aan den IJssel: 29 juni 2022.
- Hendriks V & Moska C: Middelgerelateerde- en verslavingsstoornissen. Lezing gehouden op het Symposium Kind en Jeugd GGz ter gelegenheid van de publicatie van het Handboek Kinder- en Jeugdpsychiatrie 2022. Amsterdam: 9 september 2022.
- Spijkerman R, van Benthem P, DeFuentes-Merillas L, Horsten M & Blanken P: Contingentie management: Effectieve psychologische behandeling voor stoornissen in het gebruik van middelen. VKN Landelijke Dag – Doen wat werkt. Utrecht; 14 oktober 2022.
- Van Benthem P & Struijk M: Scholing Professionals van Team 050 'Werken vanuit de relatie'. Groningen: 24 november 2022.

KENNIS DELEN

PRESENTATIES

Presentaties op externe congressen, symposia etc.

Internationaal

- Hendriks V: Towards the normalization of prevention of substance use and other mental health disorders. Lezing gehouden voor de UN 65th Commission on Narcotic Drugs - Side event "The possibilities of early, pro-active interventions to reduce risk on developing substance use disorders." Brussel: 18 maart 2022.
- Spijkerman R: International Survey on treatment of ADHD and SUD in youth, ICASA network meeting. Parijs: 7 juni 2022.
- Spijkerman R: Problematic gamers in youth addiction treatment, 7th International Conference on Behavioral Addictions. Edinburgh: 21 juni 2022.
- Spijkerman R: Is there an intersection between between alcohol use and digitale media use? Discussant. 7th International Conference on Behavioral Addictions. Edinburgh: 21 juni 2022.
- Van Benthem P: The added value of systematic client feedback in youth addiction treatment and mental health treatment: a controlled study. 19th International Congress of the European Society for Child and Adolescent Psychiatry (ESCAP). Maastricht: 21 juni 2022.
- Blanken P: Treatment of crack-cocaine dependence in the Netherlands. Crack in Deutschen Großstädten – Von der Forschung zu praktischen Entscheidungen. Frankfurt/Main: 4 Oktober 2022.
- Blanken P: Sustained-release dexamphetamine to reduce (crack) cocaine use and improve health. ISAM Symposium 'Promising perspectives for pharmacological treatment of stimulant use disorders. Malta: 6 October 2022.
- Hendriks V: Towards the normalization of prevention of substance use and other mental health disorders. Lezing gehouden op het 13th International Congress on Psychopharmacology. Antalya, Turkey: 10 Oktober, 2022.
- Hendriks V: Youth in transition: A prospective cohort study into the course of addiction and mental health problems. Lezing gehouden op het 13th International Congress on Psychopharmacology. Antalya, Turkey: 10 Oktober, 2022.

ZITTING IN PROJECTGROEPEN

Projectgroepen

- Bestuurslid Transculturele Psychiatrie, NvVP
- Bestuurslid International Psychopharmacology
- Commissie Wetenschappelijk Onderzoek (CWO) van de Combi
- Diverse interne werkgroepen/overleggen PG (o.a. Specialismegroep Verslaving; Overleg Zorg Brijder; Overleg Specialismeiders & hoogleraren Combi)
- Erkeningscommissie Justitiële Interventies
- Netwerkberaad Verslavingskunde Nederland
- Wetenschappelijke Raad, Kenniscentrum Kinder- & Jeugdpsychiatrie
- Expert Group "Monitoring Opioid Substitution Treatment (OST) Outcomes" (EMCDDA)
- Expert Group "Promising pharmacological options for the treatment of stimulants dependence" (UNODC)
- Wetenschappelijke Raad "Nationale Drugs Monitor" (NDM; Trimbos Instituut)
- Expertgroep "Indicatiestelling in de verslavingszorg" (Verslavingskunde Nederland)
- Programmalijs Datamanagement (Verslavingskunde Nederland)
- Adolescence Work Group, International Collaboration on ADHD and Substance Abuse (ICASA)
- Inclusion and Diversity of Transgender and Gender Diverse people of color.
Transvisie Patientenorganisatie
- Addiction Home Communities
- Psychedelics Training program

ONDERZOEKSPROJECTEN

JEUGD

Het PARC werkt doorlopend aan het initiëren van nieuwe onderzoeksprojecten. Hieronder vindt u een overzicht van alle onderzoeksprojecten jeugd.

Youth in transition: Addiction trajectories and profiles. A longitudinal study in a population cohort and a youth addiction treatment cohort - Christina Moska

Dit onderzoek beoogt het longitudinale beloop van verslaving in de kritische periode van adolescentie naar jonge volwassenheid in kaart te brengen. De resultaten van het onderzoek zullen een belangrijke bijdrage leveren aan het verbeteren van de vroege herkenning van jongeren met een hoog risico op chronische verslavingsproblemen, en aan het ontwikkelen van een meer op individuele jongeren toegesneden behandelaanbod in de verslavingszorg (gepersonaliseerde zorg).

De PACT-studie – Professional Alliance with Clients in Treatment - Patty van Benthem

Therapeutische alliantie, cliëntenfeedback en behandelresultaat in de behandeling van jongeren in de jeugdpsychiatrie en -verslavingszorg. Voor de praktijk heeft deze studie een geaccrediteerde training in een variant van de cliëntenfeedback methode aangevuld met motiverende gespreksvoering opgeleverd. De PACT-studie levert daarnaast wetenschappelijke kennis op over de toevoegde waarde van het gebruik van cliëntenfeedback aan de treatment-as-usual van jongeren met psychiatrische en/of verslavingsproblemen voor het verbeteren van de therapeutische alliantie en het behandelresultaat.

Pilot contingent management – Renske Spijkerman

Kleinschalige kwalitatieve pilotstudie naar de haalbaarheid van contingent management (CM) binnen de behandeling van jongeren met verslavingsproblematiek. Van CM wordt verwacht dat het een waardevolle aanvulling kan zijn op het bestaande behandelaanbod van Brijder Jeugd en YOUZ verslavingszorg. De ervaringen van zowel behandelaren als jongeren zullen in deze pilotstudie in kaart worden gebracht.

ROM-rapportage jeugd – Renske Spijkerman

ROM-rapportage met kerncijfers over jongeren in zorg bij Brijder Jeugd en Youz Verslavingszorg.

ONDERZOEKSPROJECTEN

JEUGD

Retrospectief dossieronderzoek – Renske Spijkerman

Retrospectief dossieronderzoek naar voorspellers van zorgtrajecten bij jongeren in de jeugdverslavingszorg. Met het onderzoek wordt beoogd meer inzicht te krijgen in voorspellers van zorgtrajecten bij jongeren in de jeugdverslavingszorg.

Evaluatie oudercursus 'Help mijn kind kan niet zonder' – Renske Spijkerman

Online metingen en ondersteuning bij de onderbouwing van de oudercursus 'Help mijn kind kan niet zonder'. Deze cursus is voor ouders die zich zorgen maken en opvoedvragen hebben over het problematisch middelengebruik van hun kind en beoogt opvoedstress bij ouders te verminderen door positieve opvoedvaardigheden te versterken. De cursus is ontwikkeld door Brijder Jeugd, ontving in 2021 van het RIVM de erkenning 'goed onderbouwd' en is inmiddels ook beschikbaar bij Tactus, Jellinek, VNN en Indigo. Het PARC verzorgt de online evaluatiemetingen van de cursussen bij deze instellingen. De resultaten van deze metingen worden halfjaarlijks teruggekoppeld aan de cursusleiders en komen terug in de procesevaluatie. Daarnaast biedt PARC ondersteuning bij de verdere onderbouwing van de cursus via bijdragen aan literatuuronderzoek en documenten voor het erkenningstraject en via aanvullend onderzoek.

Redesigning Relapse – Renske Spijkerman

Ontwerponderzoek door Redesigning Psychiatry met jongeren en professionals van Brijder Jeugd en YOUZ Verslavingszorg. In dit project wordt met een andere lens gekeken naar verslavingsproblematiek. De aandacht gaat naar zowel het individu als de context, de nadruk ligt niet op terugvalpreventie maar op motivatie om weer op te staan en op hybride tussenvormen van zorg en ondersteuning. De nieuwe lens is niet stoornisgericht, maar interactiegericht: het gaat over veerkracht en balans vinden. Hierbij wordt samengewerkt in een interdisciplinair team van ontwerpers, zorgprofessionals, jongeren en hun omgeving. Het doel is om jongeren handvatten te bieden om -ook buiten de behandeling- in een gewenst evenwicht te komen en te blijven.

In voorbereiding RECAP-studie – Renske Spijkerman

RECAP (Rewards for Cannabis Abstinence)-studie. Trial naar de effectiviteit en kosteneffectiviteit van contingentie management bij behandeling van jongeren met een cannabisverslaving.

ONDERZOEKSPROJECTEN

VOLWASSENEN

Cliënt Monitoring Systeem (CMS) – Peter Blanken

Het Cliënt Monitoring Systeem (CMS) is een informatiesysteem dat beoogt op doorlopende basis gegevens te verschaffen over de aard en omvang van de cliëntpopulatie van Brijder, in termen van demografische achtergrond, het middelengebruik en gerelateerde problemen en de ontvangen zorg. De gegevens hebben betrekking op de cliëntpopulatie in Den Haag, Zuid-Holland en Noord-Holland en de cliëntpopulatie van Brijder Jeugd. In de vorm van Tabellenboeken worden vervolgens regelmatig kerncijfers over de Brijder-populatie gerapporteerd aan behandelaren en andere interne en externe geïnteresseerde partijen.

Routine Outcome Monitoring Volwassenen (ROM Volwassenen) – Peter Blanken

Het doel van ROM is informatie te verkrijgen over de aard en het niveau van de klachten en het functioneren en over de mate waarin op deze gebieden gedurende het behandeltraject veranderingen optreden. ROM maakt het mogelijk om op doorlopende basis het resultaat van de geleverde zorginspanningen te monitoren en terug te koppelen op cliënt- en afdelingsniveau. Met deze informatie kan een behandelaar nagaan of er sprake is van een gunstige reactie van de cliënt op de behandeling en, indien nodig, om samen met de cliënt te bespreken hoe de behandeling bijgesteld dient te worden. Ook op afdelingsniveau zullen de gegevens teruggekoppeld worden aan de hand van afdelingsrapportages. Het systematisch verzamelen van ROM gegevens stelt daarnaast onderzoekers in staat op termijn de gegevens te gebruiken voor wetenschappelijk onderzoek.

Contingentiemanagement (CM) – Peter Blanken

In de Multidisciplinaire richtlijn Behandeling stoornissen in het gebruik van drugs wordt contingentie management (CM) aanbevolen als eerste keus behandeling bij personen met een stoornis in het gebruik van cocaïne. Contingentiemanagement is een vorm van gedragstherapie waarbij doelgedrag wordt gestimuleerd door bekrachtiging. Het is ontworpen om drugsgebruik minder aantrekkelijk te maken en clean worden aantrekkelijker, door het bieden van beloningen. Ondanks de aanbevelingen in de Multidisciplinaire richtlijn is contingentie management nauwelijks geïmplementeerd in de reguliere verslavingszorg in Nederland. In navolging van de aanbevelingen gaat Brijder CM implementeren als een 12-weekse behandeling voor patiënten met een stoornis in het gebruik van cocaïne, als onderdeel van de reguliere verslavingszorg.

In voorbereiding REDUCE-studie – Peter Blanken

Trial naar de effectiviteit en veiligheid van langwerkend dexamfetamine bij behandeling van mensen met een cocaïneverslaving.

PROJECTEN UITGELICHT

MDR ALCOHOL

“ IK VOEL ME BEVOORRECHT DAT WIJ MET ONS WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK ECHT BIJDRAGEN AAN HET VERBETEREN VAN DE VERSLAVINGSZORG ”

VINCENT HENDRIKS

HOOFD ONDERZOEK PARC &
HOGLERAAR VERSLAVING EN
PSYCHIATRISCHE COMORBIDITEIT
LUMC CURIUM

In de loop der jaren heeft het PARC een behoorlijke portfolio opgebouwd met de ontwikkeling van richtlijnen op het gebied van verslaving. Deze begon in 2003 met de richtlijn 'Dubbele diagnose, dubbele hulp', die werd gevolgd door de 'Richtlijn ADHD en middelengebruik bij adolescenten' in 2014 en de 'Multidisciplinaire richtlijn (MDR) Stoornissen in het gebruik van cannabis, cocaïne, amfetamine, ecstasy, GHB en benzodiazepines' ('Richtlijn niet-opioïde drugs') in 2018. In de afgelopen drie jaar hebben wij hard gewerkt aan de herziening van de 'MDR Stoornissen in het gebruik van alcohol'. De herziening van de alcoholrichtlijn uit 2009 vond plaats op initiatief van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, en werd uitgevoerd door een werkgroep bestaande uit verslavingszorgprofessionals - artsen, psychiaters, psychologen en verpleegkundigen - ervaringsdeskundigen en onderzoekers van het PARC, onder voorzitterschap van Arnt Schellekens en Wim van den Brink,

met procesondersteuning vanuit het Trimbos-instituut. Het PARC was hierbij verantwoordelijk voor het verrichten van de wetenschappelijke literatuur-studies en de beoordeling van de bewijskracht uit de literatuur. Op basis van de wetenschappelijke evidentie, professionele kennis, ervaringskennis en 'overige overwegingen' zijn vervolgens aanbevelingen gedaan voor de behandeling van patiënten met een stoornis in alcoholgebruik, met speciale aandacht voor:

- screening en diagnostiek
- intoxicatie en detoxificatie
- farmacologische, psychologische en overige behandelingen
- behandelingen gericht op andere hersteldomeinen
- behandeling bij psychiatrische comorbiditeit en behandeling bij comorbide middelenstoornissen

De aanbevelingen zijn verwerkt in een beslisboom ter ondersteuning bij het bepalen van het behandeldoel – stoppen met drinken of (aanzienlijk) minder drinken – en het kiezen van de meest geschikte behandeling. Eind 2022 bevond de MDR Alcohol zich in de autorisatiefase.

PROJECTEN UITGELICHT

REDUCE-STUDIE

“DENK GOED NA OVER JE PROBLEEM. IS ER EEN OPLOSSING? DAN HEEFT HET GEEN ZIN JE ZORGEN TE MAKEN. IS ER GEEN OPLOSSING? DAN HEEFT HET OOK GEEN ZIN JE ZORGEN TE MAKEN. (VRIJ NAAR DE DALAI LAMA)”

PETER BLANKEN

SENIOR ONDERZOEKER

Voor de behandeling van patiënten met een cocaïne-verslaving bestaan geen 'bewezen effectieve' medicijnen. Eerder onderzoek van het PARC bij patiënten met een verslaving aan cocaïne en heroïne (die werden behandeld met medicinale heroïne voor hun heroïneverslaving) heeft aangetoond dat vertraagde afgifte dexamfetamine een sterk effect heeft op het verminderen van cocaïnegebruik en het verlengen van periodes van abstinentie. Daarnaast laat het onderzoek zien dat vertraagde afgifte dexamfetamine waarschijnlijk ook een positief effect heeft op de gezondheid van de patiënten. Voor het PARC vormden deze resultaten aanleiding om – ondersteund door Di-AcetylM, de producent van de vertraagde afgifte dexamfetamine – een subsidieaanvraag in te dienen bij het ZonMw-programma Goed Gebruik Geneesmiddelen in de 5de ronde Rediscovery.

In de Rediscovery rondes gaat het om projecten gericht op klinisch onderzoek naar de effectiviteit van een veelbelovende toepassing van een bestaand geneesmiddel bij een indicatie waarvoor het middel (nog) niet is geregistreerd. Medio 2022 werd onze subsidieaanvraag gehonoreerd en zijn we begonnen aan de voorbereiding van het REDUCE-onderzoek: REsearch on Dexamphetamine treatment for Use of Cocaine.

PROJECTEN UITGELICHT

REDUCE-STUDIE

“DE HOOP OP DE TOEKOMST IS
HET VOEDSEL VAN VANDAAG!
(LOESJE)”

**TJITSKE
COLENBRANDER**

ONDERZOEKER / PROMOVENDA /
VERSLAVINGSARTS

In het REDUCE-onderzoek gaan we de effectiviteit en veiligheid van vertraagde afgifte dexamfetamine onderzoeken bij 204 mensen met een verslaving aan cocaïne en heroïne, maar dit maal bij patiënten die voor hun heroïneverslaving deelnemen aan een standaard behandeling met methadon. De deelnemers aan het onderzoek krijgen 24 weken òf vertraagde afgifte dexamfetamine òf een identiek placebo voorgeschreven. De belangrijkste uitkomstmaten van het onderzoek hebben betrekking op het cocaïnegebruik (primair) en de lichamelijke en psychische gezondheid en het sociaal functioneren (secundair). Na 24 weken wordt onderzocht wat de gevolgen zijn van het stoppen van de behandeling. Het onderzoek gaat plaatsvinden bij 4 verslavingszorginstellingen: Antes, Brijder, GGD Amsterdam, en Jellinek-Utrecht.

Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek kan vertraagde afgifte dexamfetamine een belangrijke rol gaan spelen in de behandeling van cocaïneverslaving, vergelijkbaar met methadon voor heroïneverslaving. Tjitske Colenbrander (verslavingsarts) wordt de onderzoeker en promovenda voor de REDUCE-studie die in 2023 bij ons gaat starten.

PROJECTEN UITGELICHT

RECAB-STUDIE

“DE JEUGDVERSLAVINGSZORG NET ZO DYNAMISCH ALS HAAR DOELGROEP: 'NEVER A DULL MOMENT'. VOOR ONDERZOEKERS EEN UITDAGEND EN INTERESSANT WERKVELD.”

RENKE SPIJKERMAN

SENIOR ONDERZOEKER

In december 2022 is de Rewards for Cannabis Abstinence (RECAB) studie van start gegaan. Dit is de eerste grote klinische trial in Nederland naar de effectiviteit en kosteneffectiviteit van op abstinenterichte contingentie management (CM) bij jongeren met een cannabisverslaving. Tijdens een CM-behandeling wordt het niet gebruiken van alcohol of drugs gestimuleerd door het beoogde gedrag – op basis van urineanalyse - intensief en structureel te belonen. Er is robuust bewijs dat CM effectief is in de behandeling van verslaving bij volwassenen. Voor jongeren met een cannabisverslaving lijkt CM ook veelbelovend, maar de kosten en baten van CM als op zichzelf staande behandeling behoeft nader onderzoek. In deze multicenter trial onder 154 jongeren met een cannabisverslaving vergelijken we de effectiviteit en kosteneffectiviteit van CM als stand-alone behandeling met cognitieve gedragstherapie, de gebruikelijke behandeling voor cannabisverslaving.

Deelnemers aan de studie zullen random worden toegewezen aan een behandeling van 12 weken met CM of met de standaard cognitieve gedragstherapie (CGT). De effecten van beide behandelingen worden aan het eind van de behandelperiode en op 26 en 52 weken follow-up geëvalueerd. De studie bevat daarnaast een kosteneffectiviteit en -utiliteitsanalyse, een kwalitatieve deelstudie naar de ervaringen met deze behandeling en een procesevaluatie. Bij gebleken (kosten) effectiviteit, zullen de resultaten bijdragen aan de verdere implementatie van een nieuwe effectieve behandeling voor jongeren met cannabisverslaving. Dit onderzoeksproject wordt mogelijk gemaakt door ZonMw (programma Doelmatigheid) en de co-financiers Verslavingskunde Nederland en Stichting tot Steun VCVGZ. Promovenda Eva Garssen zal de komende vijf jaar in samenwerking met onderzoekers van het PARC en de andere leden van het consortium het onderzoek uitvoeren.

“WANNEER DE WETENSCHAP EN PRAKTIJK DE HANDEN INEEN SLAAN, VALT ER VEEL TE WINNEN.”

EVA GARSSSEN

ONDERZOEKER/ PROMOVENDA

PROJECTEN UITGELICHT

PACT-STUDIE

“DE BEHANDELRELATIE:
HET IS NIET ALLEEN BELANGRIJK
WAT JE DOET, MAAR VOORAL
OOK HÔE JE HET DOET”

PATTY VAN BENTHEM

ONDERZOEKER/ PROMOVENDA

De Professional Alliance with Clients in Treatment (PACT) studie levert wetenschappelijke kennis op over behandelmotivatie en alliantie bij jongeren in de jeugdpsychiatrie en -verslavingszorg. In 2022 zijn twee Engelstalige artikelen geschreven. Een artikel over de effectiviteit van cliëntenfeedback bij jongeren in de jeugdpsychiatrie en -verslavingszorg: 'Systematic Client Feedback in Youth Mental Health and Addiction Care: A Controlled Study Comparing Two Treatment Cohorts'. Dit artikel is eind 2022 geaccepteerd voor publicatie en begin 2023 gepubliceerd in European Addiction Research. Het tweede artikel betreft een psychometrisch artikel over de verkorte werkalliantie vragenlijst. In dit artikel wordt onderzocht of jongeren zich op dezelfde manier een begrip vormen van het concept 'alliantie' als hun (volwassen) hulpverlener.

In deze studie maken we daarbij voor de eerste keer gebruik van de nieuwste en meest verfijnde versie van de werkalliantievragenlijst én houden we rekening met de hiërarchische structuur van de alliantiedata. Kortom, een technisch artikel met implicaties die van belang zijn voor de praktijk. Dit artikel is under submission bij BMC Psychology, hopelijk volgt een publicatiedatum snel. Verder is in 2022 geschreven aan een artikel over de dyadische analyses van de werkrelatie, een analysemethode waarmee de dynamiek tussen beide personen van de werkrelatie onderzocht kan worden. Aan dit artikel wordt nog gewerkt, indiening tot publicatie volgt in 2023.

PROJECTEN UITGELICHT

YIT

“MET YIT KUNNEN WE EEN BRUG SLAAN TUSSEN HET ONDERZOEK EN DE PRAKTIJK. MET DE RESULTATEN VAN DIT ONDERZOEK ZULLEN WIJ ONZE BIJDRAGE LEVEREN AAN AAN DE GEPERSONALISEERDE ZORG VOOR JONGEREN IN DE VERSLAVINGSZORG”

CHRISTINA MOSKA

ONDERZOEKER/ PROMOVENDA

In de Youth in Transition studie onderzoeken wij het lange-termijn beloop van verslaving bij jongeren in de kritische periode van adolescentie naar jonge volwassenheid in een landelijk cohort in de jeugdverslavingszorg. Wij onderzoeken welke kenmerken van de jongeren samenhangen met een gunstig of juist ongunstig lange termijn beloop, om op basis daarvan het beloop beter te kunnen voorspellen. YIT is een prospectieve cohortstudie in een representatieve steekproef van 424 jongeren die bij de jeugdverslavingszorg in behandeling komen en vier jaar worden gevolgd, met follow-up metingen aan het einde van hun behandeling en na twee en vier jaar. We verwachten met het YIT onderzoek een belangrijke bijdrage te

leveren aan het verbeteren van de vroege herkenning van jongeren met een hoog risico op chronische verslavingsproblemen, en aan het ontwikkelen van een meer op individuele jongeren toegesneden behandelaanbod in de jeugdverslavingszorg.

In 2022 was de twee jaar follow-up fase van het onderzoek in volle gang. Tijdens deze tweede afspraak werden vragenlijsten, computertaken en een haarsample afgenomen. Ook vragen we naar mogelijke 'turning points' die van invloed zijn op het middelengebruik van de deelnemers. In 2023 starten we met de vier jaar follow-up fase en gaan we verder aan de slag met het analyseren van de data die tijdens de baselinedfase van het onderzoek verkregen is.

“DANKBAAR OM DEEL UIT TE MAKEN VAN HET YIT ONDERZOEK EN DE NOG WITTE VLEKKEN BINNEN DE JEUGDVERSLAVINGSZORG IN TE KLEUREN. WANT DE JEUGD HEEFT DE TOEKOMST MAAR HET LIEFST WEL ZONDER EEN VERSLAVING”

DEMELZA BOMERS

JUNIOR ONDERZOEKER

“ALLES WAT JE AANDACHT GEEFT GROEIT”

ILSE HAARMAN

ONDERZOEKSCOÖRDINATOR

“WAT JE OOK DOET, PROBEER IETS”

KHEDY GORISSEN

ONDERZOEKSCOÖRDINATOR

PROJECTEN UITGELICHT

ONDERZOEKSVORSTEL: ESKETAMINE BIJ BEHANDELING STOORNIS IN ALCOHOLGEBRUIK

“NATURE DOES NOT HURRY, YET
EVERYTHING IS ACCOMPLISHED
(LAO TZU)”

HEVAL ÖZGEN

POST DOC ONDERZOEKER
PSYCHIATER I-PSY EN
ASSOCIATE PROFESSOR LUMC CURIUM

Jaarlijks komen bijna 30 duizend mensen in zorg vanwege problemen met alcohol. De behandeling (soms met medicijnen) die mensen krijgen, is niet voor iedereen succesvol en veel mensen komen meermaals terug in zorg. Er zijn aanwijzingen dat zogenaamde 'psychedelische' medicijnen effectief zijn bij de behandeling van verschillende psychiatrische problemen. Ketamine is één van die medicijnen en heeft als voordeel dat het een geregistreerd – en dus relatief veilig – medicijn is. In Nederland wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van ketamine voor mensen met een ernstige depressie die geen baat hebben gehad bij eerdere behandeling. In Amerika en Engeland blijkt uit eerste onderzoeken dat ketamine ook effectief kan zijn bij mensen met een alcoholverslaving. In maart 2021 hebben we een subsidieaanvraag ingediend bij het ZonMw-programma "Klinisch toegepast onderzoek in de geestelijke gezondheidszorg", die uiteindelijk niet is gehonoreerd. Op basis van de commentaren van reviewers hebben we dit jaar een aangepast projectidee ingediend in

de 6de ronde Rediscovery van het ZonMw-programma Goed Gebruik Geneesmiddelen (GGG). Bij het 'ter perse gaan' van dit jaarverslag werd bekend dat we door ZonMw-GGG zijn uitgenodigd dit projectidee uit te werken tot een volledige subsidieaanvraag (samen met 7 andere, van in totaal 17 ingediende, projectideeën).

In dat onderzoek willen we kijken of via een drankje ingenomen esketamine patiënten met een langdurige alcoholverslaving helpt om hun alcoholgebruik te stoppen of aanzienlijk te minderen. Meer specifiek is het doel om de effectiviteit en veiligheid te onderzoeken van vier doses esketamine in vergelijking met vier doses midazolam (een 'psychoactief' placebo), bij patiënten met een matig/ernstige stoornis in het gebruik van alcohol, die onvoldoende baat hebben gehad van voorgaande behandeling(en). We willen dit onderzoeken in een gerandomiseerd dubbelblind placebogecontroleerd studie onder 168 deelnemers die de intentie hebben hun gebruik van alcohol aanzienlijk te minderen of te stoppen. Wij verwachten dat esketamine effectiever is dan midazolam in het reduceren van het aantal dagen waarop 'fors' alcohol wordt gedronken tijdens de behandeling (4 weken) en in de daaropvolgende follow-up periode (20 weken). Daarbij verwachten we ook dat esketamine veilig is en dat de eventuele bijwerkingen mild en van voorbijgaande aard zijn. Naast het verwachte effect op het alcoholgebruik, verwachten we ook dat esketamine, vanwege de psychologische werking van het middel, voor veel patiënten kan bijdragen aan hun persoonlijk herstel.

PUBLICATIES

ARTIKELEN

- Krausz, M, Westenberg, JN, Tsang, V, Suen, J, Ignaszewski, MJ, Mathew, N, ... & Choi, F (2022). Towards an International Consensus on the Prevention, Treatment, and Management of High-Risk Substance Use and Overdose among Youth. *Medicina*, 58(4), 539. DOI: [10.3390/medicina58040539](https://doi.org/10.3390/medicina58040539)
- Neven A, van Grinsven T, Blanken P, Hendriks V, Spijkerman S, van der Nagel J, van den Brink W & Schellekens A (2022). De medicamenteuze behandeling van patiënten met een stoornis in alcoholgebruik. *PsyFar*, (submitted for publication).
- Özgen, H, Spijkerman, R, Noack, M, Holtmann, M, Schellekens, AS, Van De Glind, G, ... & Hendriks, V (2022). Internationale Konsenserklärung zu Screening, Diagnostik und Behandlung von Jugendlichen und Heranwachsenden mit Aufmerksamkeitsdefizit-/Hyperaktivitätsstörung und gleichzeitigen Störungen durch Substanzgebrauch. *Zeitschrift für Kinder- und Jugendpsychiatrie und Psychotherapie*, 50(1), 54-67. DOI: [10.1024/1422-4917/a000828](https://doi.org/10.1024/1422-4917/a000828)
- Rezapour T, Rafei P, Baldacchino A, Conrod PJ, Dom G, Fishbein D H, Kazemi A, Hendriks V, Newton N, ...& Ekhtiari H (2022). Neuroscience-informed classification of prevention interventions in substance use disorders: An RDoC-based Approach. *medRxiv preprint* September 2022. DOI: [10.1101/2022.09.28.22280342](https://doi.org/10.1101/2022.09.28.22280342)
- Ten Holt J, van Emmerik AAP, Blanken P, Borgdorff JE, ten Holt PPC, Kok RM, Mouthaan J, Pieterse B & van den Berg JF (2022). Direct and indirect exposure to trauma, PTSD symptoms, and poor subjective sleep quality in patients with substance use disorder. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 32 (3): 188-195. DOI: [10.5152/pcp.2022.22368](https://doi.org/10.5152/pcp.2022.22368)
- Therribout N, van Kernebeek, MW, Vorspan, F, Crunelle, CL, Van den Brink, W, Özgen, H, Spijkerman, R, Noack, M, Holtmann, M, Schellekens, ASA, van de Glind, G, Hendriks, V, Dom, G, ... & ICASA group (2023). Consensus international sur le dépistage, le diagnostic et le traitement des adolescents avec un trouble du déficit de l'attention avec ou sans hyperactivité en cas de comorbidité avec des troubles de l'usage de substances. *Neuropsychiatrie de l'enfance et de l'adolescence*, 71, 25-34. DOI: [10.1016/j.neurenf.2022.11.004](https://doi.org/10.1016/j.neurenf.2022.11.004)

PUBLICATIES

ARTIKELEN

- Van Amsterdam J, Blanken P, Spijkerman R, van den Brink W & Hendriks V (2022). The added value of pharmacotherapy to cognitive behavior therapy and vice versa in the treatment of alcohol use disorders: A systematic review. *Alcohol & Alcoholism*, 57 (6): 768-775. DOI: [10.1093/alcalc/agac043](https://doi.org/10.1093/alcalc/agac043)
- Van Benthem P, Spijkerman R, Blanken P, Boon A, Vermeiren RRJM, Hendriks VM (2022). Systematic client feedback and adolescents' treatment outcomes in youth mental health and addiction care: A controlled study comparing two treatment cohorts. *European Addiction Research*. DOI: [10.1159/000528355](https://doi.org/10.1159/000528355)
- Van Benthem P, van der Lans R, Lamers A, Blanken P, Spijkerman R, Vermeiren R & Hendriks V (2022). The Working Alliance Inventory - Short Revised: Psychometric properties of the youth and therapist form in youth mental health and addiction care. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, (submitted for publication).

PUBLICATIES

BOEKEN/HOOFSTUKKEN, RICHTLIJN, REVIEW

Boeken/ Hoofdstukken

- Hendriks V & Moska C (2022). Middelgerelateerde en verslavingsstoornissen. In: R. Lindauer & W. Staal. Handboek kinder- en jeugdpsychiatrie. Eerste druk. Amsterdam: Boom – de Tijdstream.
- Rigter R & Blanken P (2022). Kerncijfers Brijder 2021: Noord- en Zuid-Holland. Den Haag: PARC, Brijder Onderzoek en Opleiding.

Richtlijn

- Multidisciplinaire Richtlijn Stoornissen in het gebruik van alcohol.
- Eind december 2022 in de autorisatiefase.

Review

Het PARC reviewt met regelmaat ingediende manuscripten voor (inter)nationale tijdschriften, waaronder:

SOCIAL MEDIA EN CONTACT

PARC websites

In het tweede kwartaal van 2023 verschijnt de nieuwe website van PARC: www.parc.addiction-research.nl deze is momenteel 'under construction'.

Zie ook de PARC pagina op de website van

Brijder Verslavingszorg: <https://www.brijder.nl/wie-we-zijn/wetenschappelijk>

PARC LinkedIn

PARC heeft een eigen LinkedIn pagina, waar regelmatig updates worden geplaatst.

Volg PARC via: LinkedIn

Adres

Parnassia Addiction Research Centre (PARC)

Brijder Verslavingszorg, 1e etage

Zoutkeetsingel 40

2512 HN Den Haag